

Lausunnon antaminen Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2027 vaikutusten arviointiohjelman luonnokseen sekä vuorovaikutus ja viestintäsuunnitelmaan

Kuntakehityslautakunta 19.11.2025 § 107
2036/00.04.01/2025

Valmistelija

Laakso Jukka-Matti, etunimi.sukunimi@tuusula.fi

Taustaa

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) on pyytänyt lausuntoa Helsingin seudun liikennejärjestelmä-suunnitelman (HLJ/SUMP) vaikutusten arviointiohjelman luonnoksesta. Myös vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmassa kuvattuun tiedonvälitykseen ja osallistumiseen sekä muuhun suunnitelman valmisteluun on mahdollista ottaa kantaa. Lausunto on pyydetty toimittamaan ensisijaisesti sähköpostitse HSL:lle 28.11.2025 mennessä.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma on MAL-sopimuskautta 2028 - 2039 varten päivitettävän MAL 2027 -suunnitelman liite. Seudullisella liikennejärjestelmäsuunnittelulla on lakisääteinen pohja, joka perustuu lakiin pääkaupunkiseudun jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta (829/2009) sekä lakiin alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014). MAL-suunnitelman tavoitteet ohjaavat Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimista, minkä lisäksi liikennejärjestelmä-suunnitelmalle muodostetaan tarkemmat kehittämislinjaukset.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet seudun liikennejärjestelmän kehittämiseksi sekä lähivuosille että pidemmälle aikajaksolle. Suunnitelma laaditaan täyttämään EU:n kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman (Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) vaatimukset. SUMP velvoittaa erityisesti kaupunkilogistiikan ja kestävän kaupunkiliikenteen ratkaisujen sekä TEN-T verkon yhteyksien tarkempaan tarkasteluun kaupunkialueilla.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma on viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA-laki 200/2005) mukaan ympäristövaikutusten arviointia edellyttävä suunnitelma. SOVA-lain yhtenä tavoitteena on parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä.

Suunnitelman ja vaikutusten arvioinnin tavoitevuosi on 2045, mutta myös pidemmän aikavälin vaikutuksia (vuoteen 2060) tarkastellaan. Arvioinnissa hyödynnetään sekä liikenne-ennustemallilla tuotettavia numeerisia mittareita että muita menetelmiä. Tietoa suunnitelman vaikutuksista tuotetaan vaihteittain niin, että arviointi ohjaa prosessin aikana tehtäviä valintoja. Lähtökohdan Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arvioinnille muodostavat nykytila, jo päätettyjen toimenpiteiden myötä toteutuva tila (vertailupohja) sekä oletukset tulevista kehityssuunnista.

Kuulemisen tuloksia hyödynnetään vaikutusten arvioinnin toteutuksen yksityiskohtia suunniteltaessa sekä myöhemmin liikennejärjestelmäsuunnitelman ja sen ympäristöarvioinnin valmistelussa.

HSL pyytää näkemyksiä vaikutusten arviointiohjelmasta erityisesti seuraavassa esitettyjen kysymysten kautta.

- Suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessi: Miten kehittäisit suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessia? Miten prosessi voitaisiin kuvata selkeämmin ja ymmärrettävämmin?
- Vaikutustarkastelut ja arvioinnin menetelmät: Miten kehittäisit arviointiohjelmassa esitettyjä tapoja kuvata liikennejärjestelmän kehittämisen merkittäviä vaikutuksia seudulla? Mitä näkökulmia tarkasteluista puuttuu ja mitä on painotettu liikaa? Millaisia arvioinnin menetelmien kehittämistarpeita tunnistat?
- Tiedonvälitys ja osallistuminen: Miten kehittäisit vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmassa kuvattua tiedonvälitystä ja osallistumista? Minkä tahojen pitäisi erityisesti saada tietoa ja osallistua seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun?
- Muut kommentit ja huomiot: Mitä muuta palautetta haluat antaa Helsingin seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun ja sen vaikutusten arviointiin?

TUUSULAN KUNNAN LAUSUNTO

Suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessi: Miten kehittäisit suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessia? Miten prosessi voitaisiin kuvata selkeämmin ja ymmärrettävämmin?

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluprosessia on uudistettu aikaisempiin suunnittelukierroksiin nähden.

Suunnitteluprosessia on tiivistetty ja kevennetty niin ajallisesti kuin sisällöllisestikin. Uudistuksen myötä Helsingin seudun lakisääteinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ/SUMP) valmistellaan rinnakkain maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman kanssa ja asemoidaan MAL-suunnitelman liitteeksi.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ/SUMP) organisointi, päätöksenteko ja iteroiva valmistelu on kuvattu vaikutusten arviointiohjelmassa ymmärrettävästi. Myös HSL:n koordinoiman liikennejärjestelmäsuunnittelun rooli kuntavetoisesti organisoidun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman valmistelun rinnalla on tuotu hyvin esiin. Vaikutusten arviointiohjelmassa on selkeästi kuvattu lainsäädännön asettamat vaatimukset arviointiprosessille ja tähän liittyvälle vuorovaikutukselle.

MAL-suunnittelun uudistamisen myötä liikennejärjestelmäsuunnittelun vaikutusten arviointiprosessi on eriytetty maankäyttöön ja asumiseen liittyvästä vaikutusten arvioinnista. HLJ/SUMP-suunnittelun vaikutusten arviointi toteutetaan lakisääteisesti HSL:n koordinoimana, kun taas MAL 2027 -suunnittelussa maankäyttöön ja asumiseen liittyvät vaikutukset arvioidaan kuntien organisoimana. Tuusulan kunta pitää tärkeänä, että vaikutusten arviointiprosessit toimivat koordinoitusti ja vuorovaikutteisesti monipuolisen sekä riittävän arviointitiedon tuottamiseksi.

Vaikutustarkastelut ja arvioinnin menetelmät: Miten kehittäisit arviointiohjelmassa esitettyjä tapoja kuvata liikennejärjestelmän kehittämisen merkittäviä vaikutuksia seudulla? Mitä näkökulmia tarkasteluista puuttuu ja mitä on painotettu liikaa? Millaisia arvioinnin menetelmien kehittämistarpeita tunnistat?

Ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä lainsäädännöllinen viitekehys on kuvattu vaikutusten arviointiohjelmassa kattavasti ja ymmärrettävästi. Lainsäädännössä ympäristövaikutuksiksi on määritelty suunnitelman tai ohjelman välitön ja välillinen vaikutus Suomessa ja sen alueen ulkopuolella: a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, d) luonnonvarojen hyödyntämiseen ja e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Liikennejärjestelmän näkökulmasta suunnitelmaa, sen vaikutuksia ja vaikutusten arviointia on tarpeen peilata myös EU:n TEN-T -asetuksessa asetettuihin tavoitteisiin muun muassa ympäristöystävällisemmästä liikenteestä, kestävämmästä kulkumuotojakaumasta sekä ruuhkien, kasvihuonekaasupäästöjen ja muiden liikennejärjestelmän kielteisten ulkoisvaikutusten vähentämisestä, joiden merkitys myös korostuu tiivistyvällä seudulla.

Lainsäädäntöön kirjattujen ympäristövaikutusten rinnalla Tuusulan kunta pitää elinkeinoelämän kilpailukyvyn, yritysten työvoimasaavutettavuuden ja logistiikan toimivuuden varmistamista tärkeinä näkökohtina suunnitelmaluonnoksen vaikutuksia arvioitaessa. Vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella, miten HLJ/SUMP-suunnitelma edistää Helsingin seudun sisäistä ja ulkoista saavutettavuutta niin henkilö- kuin tavaraliikenteessä. Esimerkiksi valtakunnallisen ja kansainvälisen logistiikan toimivuutta palvelevien liikenneverkon kehittämishankkeiden merkitystä Helsingin seudun ja koko Suomen kilpailukyvyn kannalta olisi tärkeää arvioida. Myös liikennejärjestelmän kehittämishankkeiden työllisyysvaikutukset tulisi ottaa huomioon. Tuusulan kunta nostaa esimerkkinä esiin suunnitellun maantien 152 jatkeen (Kehä IV) ja Kehä IV:n muodostamassa liikennekäytävässä valtateiden 3 ja 4 välille sijoittuneiden ja jatkossa sijoittuvien logistiikan, kaupan ja teollisuuden toimijoiden seudullisen merkityksen, vaikutukset työllisyyteen, talouteen sekä mm. raskaan liikenteen määrään liikenneverkolla.

Tuusulan kunta pitää erittäin myönteisenä, että liikenneturvallisuuden näkökulma on tuotu selkeästi esiin vaikutusten arviointiohjelmassa. Liikenneturvallisuuden parantamisen tulisi olla eräs keskeisimmistä koko liikennejärjestelmäsuunnitelmaa läpileikkaavista teemoista.

Tuusulan kunta nostaa esiin tarpeen analysoida hyvinvointialueiden palveluverkon ja liikennejärjestelmän keskinäistä suhdetta. Palveluverkon liikenteellisen saavutettavuuden ja palvelevuuden tarkastelu tulisikin ottaa huomioon seudullisessa liikennejärjestelmäsuunnittelussa korostaen palveluiden saavutettavuutta kestäväillä kulkutavoilla.

Suurten liikenteen infrahankkeiden rinnalla Tuusulan kunta pitää myös tärkeänä tuottaa arviointitietoa erilaisten kustannustehokkaiden, pienten ja keskisuurten toimenpidekokonaisuuksien vaikutuksista ja vaikuttavuudesta suhteessa liikennejärjestelmälle asetettuihin tavoitteisiin.

Myös liikenneverkon ylläpidon ja päivittäisen liikennöitävyyden varmistamisen näkökulma tulee ottaa huomioon sekä suunnittelussa että vaikutusten arvioinnissa. Helsingin seudun tieverkon liikennemäärät ovat muuta maata korkeammat ja tiestö kuluu nopeasti. Suurten liikennemäärien vaikutukset väyläverkon kunnossapitotarpeeseen tulee ottaa huomioon.

Liikennejärjestelmän taloudellisen kestävyys merkitys on tärkeää tunnistaa. Esimerkiksi joukkoliikenteen rahoituksen pitkäjänteinen ratkaiseminen on erittäin tärkeää palvelutason turvaamiseksi ja kestävä liikuttamisen edistämiseksi. Mahdollisuudet kehittää liikennejärjestelmää ja liikuttamista ovat kuitenkin osaltaan sidoksissa valtion- ja kuntatalouden tilaan sekä rahoitusmallien kestävyys. Hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä kuntien taloudellinen asema ja investointikyky ovat muuttunut verotulopohjan muutoksen myötä. Tuusulan kunta pitää erittäin tärkeänä, että valtio sitoutuu taloudellisesti Helsingin seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Tiedonvälitys ja osallistuminen: Miten kehittäisit vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmassa kuvattua tiedonvälitystä ja osallistumista? Minkä tahojen pitäisi erityisesti saada tietoa ja osallistua seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun?

Liikennejärjestelmäsuunnitteluun liittyvä vuorovaikutus, osallistaminen ja viestintä on kuvattu varsin kattavasti vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmassa.

Tuusulan kunta pitää tärkeänä, että vuoropuhelu hyvinvointialueiden ja seudullisen liikennejärjestelmä- sekä MAL-suunnittelun välillä on toimivaa. Myös seudullisen liikennejärjestelmäsuunnittelun vuorovaikutus maakunnallisen ja valtakunnallisen tason suunnittelun kanssa tulee varmistaa.

Muut kommentit ja huomiot: Mitä muuta palautetta haluat antaa Helsingin seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun ja sen vaikutusten arviointiin?

Tuusulan kunta kiinnittää huomiota HLJ-työn aikatauluun vuosien 2026 ja 2027 aikana sekä liikennejärjestelmäsuunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessiin. On keskeistä keskittyä siihen, että alustavien toimenpiteet ja suunnittelua ohjaavat suositukset pystytään valitsemaan ja muotoilemaan suunnittelua ja arviointia vuorottelevassa prosessissa niin, että haluttuun suuntaan vaikuttavat toimet tunnistetaan ja niiden vaikutusten mittakaava on kokonaisuuteen sopiva. Vaikka suunnittelu ja arviointi vuorottelevat, prosessi on aikataulunsa vuoksi suoraviivainen ja yksittäisten tekijöiden vaikutusta kokonaisuuteen ei pystyttäne erityisen hyvin erottelamaan. HLJ2027 -suunnitelman voi todeta olevan luonteeltaan seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa maltillisesti päivittävä kierros.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelu edellyttää riittävää resursointia niin kuntien kuin valtionkin osalta tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistamiseksi. Tuusulan kunta pitää tärkeänä, että suunnittelun ohella myös liikenteen tutkimustoiminta ja Helsingin seudun liikennemallin (HELMET) kehittäminen jatkuvat.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelun yhteydessä tulee tarkentaa tahot, joiden vastuulla suunnitelman sisältämien toimenpiteiden toteuttaminen on.

Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen moninaisuus ja kuntien keskinäinen erilaisuus tulee ottaa huomioon liikennejärjestelmäsuunnittelussa. Seutu on laaja ja välimatkat keskusten välillä voivat olla pitkiä. Joukkoliikenteen järjestämisen mahdollisuudet vaihtelevat eri puolilla seutua. On tärkeää ottaa huomioon, että merkittävä osa suunnittelualueesta, kunnista ja seudun kasvusta tukeutuu kumipyöräliikenteeseen myös tulevaisuudessa.

Tuusulan kunta vastustaa tiemaksujen käyttöönottoa Helsingin seudulla. Kanta on edellisen kerran ilmaistu kunnan lausussa MAL2023 suunnitelman luonnoksesta toukokuussa 2023.

Esittelijä

kuntakehitysjohtaja Andersson Albert

Päätösehdotus

Kuntakehityslautakunta päättää ehdottaa kunnanhallitukselle, että kunnanhallitus päättää

- antaa asiaselostukseen kirjatun lausunnon Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman 2027 vaikutusten arviointiohjelman luonnoksesta sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmasta.

Lisäksi kuntakehityslautakunta päättää tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän asian osalta välittömästi kokouksessa.

Käsittely

Puheenjohtajan avattua keskustelun asiasta Eeva-Liisa Nieminen ehdotti seuraavaa lisäystä lausuntoon:

”Tuusulan alueen läpi kulkee myös neliraiteiseksi lähivuosina muuttuva päärata. Sen tuomat mahdollisuudet kuljetustarpeeseen vastaamisessa tulee arvioida. Raideliikenteen ja kumipyöräliikenteen vaikutuksia ympäristövaikutusten ja ilmastomuutoksen kannalta tulee tuoda esille ja pyrkiä täyttämään EU:n kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman (Sustainable Urban Mobility Plan) vaatimuksia. Raideliikenne vastaa kestävän liikkumisen haasteeseen sekä ihmisten että tavaroiden liikkumisessa. Tulee tutkia miten kaavoitus voi tukeutua ratayhteyteen ja uusiin lähiliikenteen asemiin. Vuorovaikutus tulee ulottaa asukkaiden kuulemiseen.”

Ehdotus hylättiin kannattamattomana.

Eeva-Liisa Nieminen jätti asiassa eriävän mielipiteen.

Päätös

Kuntakehityslautakunta päätti ehdottaa kunnanhallitukselle, että kunnanhallitus päättää

- antaa asiaselostukseen kirjatun lausunnon Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman 2027 vaikutusten arviointiohjelman luonnoksesta sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmasta.

Lisäksi kuntakehityslautakunta päätti tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän asian osalta välittömästi kokouksessa.